

Szilágyi Erzsébet

Szilágyi László és Bellyéni Katalin lánya. Történelmi szerepe azzal a jelenettel kezdődött, amikor megeskettette V. László királyt, hogy fiainak nem lesz bántódásuk Cillei Ulrik meggyilkoltatása miatt. Ismeretes, hogy a király ezen esküjét, amit tőle erőszakkal kicsikartatott, amint a Hunyadi-ház ellenségei közé juthatott, azonnal megszegte, Hunyadi Lászlót lefejeztette, Mátyást foglyul ejtette. Ekkor tűnt ki, mennyire egyezik Szilágyi Erzsébet vére és cselekvésmódja Szilágyi Mihályéval. Valódi reneszánsz amazon volt, akit kortársai méltán neveztek «hős asszonynak» (mulier heroica). Családja veszedelmén nem asszonysírással, hanem pénzzel és fegyveres erővel igyekezett segíteni. A király már 1457-ben annyira megrettent e nőtől, hogy mindenáron egyezkedni akart vele, de a két ízben megismételt kísérlet nem ment dűlőre és a király még azon év novemberében meghalt, Erzsébet

asszony pedig minden erejét megfeszítette, hogy fiát a trónra emelhesse. A Hunyadi-ház hatalmas vagyonának birtokában, pazarul szórta a pénzt a választás előkészítésére. Ullis, a milánói fejedelem követe a császári udvar tudtára adja e célra tett költségeit, amelyekről Bonfini is megemlékezik. A pénzt a főrendek közt bátyja, Mihály osztotta szét, és ugyanő szedte össze a fegyveres erőt, amelynek meghatározó szerep volt szánva. Egyidejűleg Erzsébet Podjebrád György cseh kormányzónak 40 000 aranyat ígért Mátyás szabadon bocsátásáért. Ilyen előkészületek után érte el célját Mátyás megválasztásával, akinek hazafelé jöttében a magyar határon fekvő Strassnitz morva városig ment elébe és ott a maga pecsétjével is megerősítette azt az okiratot, amelyben Mátyás kötelezte magát Podjebrád leányának, Katalinnak nőül vételére. A boldog anyát a pápa is sietett üdvözölni.

Ettől fogva fiától és mindenkitől megbecsülve élt nyugodtan birtokait igazgatva, többnyire Óbudán. Eredeti iratainak, rendeleteinek, utasításainak egész halmazát őrzi az Országos Levéltár. Szeretettel foglalkozott Vajdahunyad, a 16. századból fennmaradt, ezen legnagyobb világi épületünk fölépítésével. A várpalota jelentékeny része abban az időben épült, amikor ő volt Hunyad várának birtokosa. Mint korának igazi gyermeke, nem mulasztotta el kegyes cselekedetekkel kimutatni vallásos érzületét. 1465-ben kolostort építtetett Vajdahunyadon a ferencesek számára, 1477-ben az óbudai várkapolnának adományozta Szentotnya (ma Szenttornya) békésvármegyei népes helységet. 1473. augusztus 8-án Óbudáról írt levelében arra kérte a pápát, hogy Kapisztrán Jánost, férjének lángelkű és szent életű bajtársát sorolja a szentek közé.

Nagyon jellemző, hogy Mátyás udvarának tömérdek tudósa és poétája, akik versenyeztek a Beatrixnak, Mátyás király nejének magasztalásában, a király anyjáról tudomást sem vesznek és Hunyadi János özvegye, Mátyás király anyja meghalhatott úgy, hogy még halála évét sem jegyezték fel. Tatán hunyt el, valószínűleg 1483-ban a ferences kolostor ispotályában. (Ez ma Tatán a Kapucinus-templom az Országgyűlés téren áll.) Bonfini is csak annyit ír róla, hogy a székesfehérvári főtemplom azon bástyaszerű sírboltjába temették, amelyet Mátyás király a szülei, testvére és a maga számára építtetett. Erzsébetet fia gyakran a «Magyarország

királynéja» címmel tisztelte meg és sűrűn adományozott neki birtokokat, de emellett nemegyszer vette igénybe anyagi támogatását. Amikor 1470-ben nagy hadiköltségre volt szüksége, tőle is megkívánta, hogy 100 dénárból álló arany forintot fizessen minden portája után.

Férje, Hunyadi János halála után nagyszabású bártai zarándoklaton vett részt, ahova gazdag ajándékokkal érkezett. Azt a kazulát, amelyen arany és gyöngyökkel kivarrt kereszt volt Nagy Bársonynak nevezni (Nagh Barson vocata) a bártai apátság 1526. évi leltára. Ugyancsak az ő adománya volt még két aranykereszttel díszített miseruha is. Lehet, hogy többször is megfordult a híres bártai kegyhelyen.